

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 362/2021-21

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľu a zo sudcov Ladislava Duditša a Miroslava Duriša (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátom JUDr. Viktorom Mlynekom, Štúrova 43, Nitra, proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 4 Cdo 260/2020 z 25. februára 2021 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ označený v záhlaví tohto rozhodnutia sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 31. mája 2021 domáha vyslovenia porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), základného práva na rovnosť účastníkov v konaní podľa čl. 47 ods. 3 ústavy a čl. 37 ods. 3 listiny, práva na rovnosť osôb pred súdom podľa čl. 14 ods. 1 Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach (ďalej len „medzinárodný pakt“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a čl. 47 ods. 2 Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „charta“) napadnutým uznesením označeným v záhlaví tohto rozhodnutia. Sťažovateľ požaduje zrušenie napadnutého uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) a vrátenie veci na ďalšie konanie, ako aj priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v sume 1 000 eur a náhrady trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti a príloh k nej priložených vyplýva, že sťažovateľ bol účastníkom konania o obmedzenie spôsobilosti na právne úkony [REDAKOVANÉ] a ustanovenie opatrovníka vedenom Okresným súdom Nitra (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 11 Ps 23/2014 v procesnom postavení navrhovateľa. O návrhu rozhodol okresný súd rozsudkom č. k. 11 Ps 23/2014 z 13. februára 2019 v spojení s opravným uznesením č. k. 11 Ps 23/2014 z 25. septembra 2019 (ďalej len „rozsudok

z 13. februára 2019“), ktorým obmedzil [REDAKOVANÉ] na právne úkony tak, že menovaná nie je spôsobilá vykonávať finančné záležitosti a operácie, nakladať s majetkom, disponovať s finančnou sumou vyššou ako 50 eur mesačne, rozhodovať o svojej zdravotnej a sociálnej starostlivosti, uzatvárať akékoľvek zmluvné vzťahy, konať pred štátnymi orgánmi, orgánmi verejnej správy, súdmi, finančnými inštitúciami, bankovými inštitúciami a inštitúciami poskytujúcimi služby, a zároveň ustanovil [REDAKOVANÉ] za opatrovníčku [REDAKOVANÉ] – jej dcéru.

3. Na odvolanie bol rozsudok okresného súdu z 13. februára 2019 v napadnutej časti týkajúcej sa výroku o ustanovení opatrovníčky potvrdený rozsudkom Krajského súdu v Nitre (ďalej len „krajský súd“) č. k. 8 CoP 53/2019-398 z 23. apríla 2020 (ďalej len „rozsudok z 23. apríla 2020“).

4. Proti rozsudku krajského súdu z 23. apríla 2020 podal sťažovateľ dovolanie, ktorého prípustnosť vyvodzoval z § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“), podľa ktorého je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala je patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

5. V dovolaní sťažovateľ namietal, že rozhodnutia vo veci konajúcich súdov sú nedostatočne zdôvodnené, nepresvedčivé a nepreskúmateľné. V konkrétnostiach sťažovateľ dôvodil, že súdy nevyriešili otázku majúcu pre rozhodnutie vo veci ustanovenia opatrovníčky podstatný význam, a to, či [REDAKOVANÉ] môže funkciu opatrovníčky plniť riadne a výlučne v záujme [REDAKOVANÉ]. Pochybenie videl aj v postupe súdov, ktoré sa nezaoberali možnosťou ustanoviť za opatrovníka [REDAKOVANÉ] niekoho iného, pričom v tejto súvislosti poukázal na skutočnosť ustanovenia [REDAKOVANÉ] v konaní pred súdom prvej inštancie. V podstatnom dôvodil, že ustanovená opatrovníčka zneužíva nepriaznivý stav [REDAKOVANÉ] vo svoj prospech obohacovaním sa o finančné prostriedky získané z predaja nehnuteľností v jej vlastníctve. V závere sťažovateľ namietal aj nevykonanie navrhnutého dôkazu formou výsluchu sestry [REDAKOVANÉ].

6. O dovolaní rozhodol najvyšší súd napadnutým uznesením tak, že ho odmietol v súlade s § 447 písm. c) CSP ako smerujúce proti rozhodnutiu, proti ktorému nie je dovolanie prípustné, keďže sťažovateľom uplatnený dovolací dôvod nebol dôvodný.

7. V napadnutom uznesení najvyšší súd k námietke nevykonania výsluchu svedkyne na zistenie skutkových okolností spojených s dispozíciou majetku [REDAKOVANÉ] na návrh sťažovateľa v konaní pred súdmi nižšej inštancie zdôraznil s prihliadnutím na skutočnosti vyplývajúce zo spisu, že súd prvej inštancie na pojednávaní, ktoré sa uskutočnilo 13. februára 2019, o návrhu na doplnenie dokazovania rozhodol, a to procesným uznesením, ktorým návrh zamietol s poukazom na charakter konania, záver znaleckého dokazovania, ako aj dovtedy vykonané dokazovanie. Najvyšší súd ďalej akcentoval skutočnosť, že porušením práva na spravodlivý proces nie je iné hodnotenie vykonaných dôkazov, skutkových tvrdení strán, resp. účastníkov, ako aj iný právny názor súdu na dôvodnosť uplatneného návrhu vrátane ich námietok a dôvodov (m. m. II. ÚS 4/94, II. ÚS 3/97, I. ÚS 204/2010).

8. K dovolacej námietke neodôvodneného rozhodnutia odvolacieho súdu najvyšší súd zdôraznil, že odôvodnenie spĺňa náležitosti vyplývajúce z § 393 ods. 2 v spojení s § 220 ods. 2 CSP, je jasné, zrozumiteľné a najmä preskúmateľné. V konkrétnostiach poukázal na § 27 ods. 3 Občianskeho zákonníka, podľa ktorého ak sa za opatrovníka nemôže ustanoviť príbuzný fyzickej osoby a iná

osoba, ktorá spĺňa podmienky pre ustanovenie za opatrovníka, ustanoví súd za opatrovníka orgán miestnej správy, prípadne jeho zariadenie, ak je oprávnené vystupovať svojím menom (§ 18 ods. 1 Občianskeho zákonníka). Ďalej akcentoval, že z citovaného ustanovenia Občianskeho zákonníka vyplýva poradie osôb, ktoré môžu byť súdom ustanovené do funkcie opatrovníka, ktoré je pre súd záväzné, čo znamená, že v prvom rade má súd povinnosť ustanoviť do funkcie opatrovníka príbuznú osobu, keďže výkon funkcie opatrovníka – fyzickej osoby je dobrovoľný a osoby s jej ustanovením musia súhlasiť.

9. S prihliadnutím na ústavný princíp ľudskej dôstojnosti a autonómie najvyšší súd poukázal na tomto ústavnému princípu zodpovedajúcu vôľu opatrovanca, čo sa týka určenia osoby jeho opatrovníka so zohľadnením primeranej miery relevancie a opodstatnenosti takého návrhu. Zdôraznil aj dôležitosť toho, aby konanie opatrovníka bolo v čo najväčšej miere v súlade s potrebami a so želaniami opatrovanca, keďže rozhodovanie opatrovníka nahrádza v takom prípade rozhodovanie za osobu so zdravotným postihnutím. V súlade s doteraz citovaným následne najvyšší súd poukázal aj na to, že opatrovník by mal byť človek, ktorému zastúpený dôveruje.

10. Na podklade už uvedených premís v kontexte ustanovenia hmotnoprávneho opatrovníka osoby obmedzenej v spôsobilosti na právne úkony najvyšší súd zdôraznil, že v konkrétnych okolnostiach veci sa konajúce súdy náležite vysporiadali so zisteným skutočným stavom veci, správne zohľadnili prejavenu vôľu osoby ustanovenej za opatrovníka (██████████), ako aj ich vzájomný vzťah (matky a dcéry). V súvislosti s konkrétnymi námietkami sťažovateľa ako dovolateľa najvyšší súd akcentoval konkrétne skutočnosti potvrdzujúce záver o udržateľnosti ustanovenia opatrovníka, a to neexistenciu námietok k ustanoveniu opatrovníka z radov blízkych príbuzných osôb zo strany procesného opatrovníka, ako aj zistenia vyplývajúce zo znaleckého posudku č. 4/2017 vypracovaného ██████████ a samotný súhlas ██████████ s ustanovením do funkcie. Dodal zároveň, že ustanovený opatrovník je povinný predkladať správu o hospodárení s majetkom najmenej dvakrát ročne a v prípade neplnenia si svojich povinností starostlivosti o osobu obmedzenú v spôsobilosti na právne úkony riadne môže byť tejto funkcie z dôležitých dôvodov zbavený súdom.

11. K námietke týkajúcej sa postupu okresného súdu pri ustanovení ██████████ najvyšší súd uviedol, že v konkrétnych okolnostiach veci išlo o procesné opatrovníctvo, ktoré je nevyhnutné odlišiť od hmotnoprávneho opatrovníctva osoby obmedzenej v spôsobilosti na právne úkony, keďže v samotnom konaní o ustanovení opatrovníka, teda pri výbere takejto osoby je spravidla nevhodné ustanoviť blízkeho príbuzného, keďže nie je možné vždy vylúčiť osobný záujem toho, kto podal návrh vo veci, a to z dôvodu kolízie záujmov, ktorá by mohla ovplyvniť priebeh konania a ohroziť jeho neustrannosť.

12. Na podklade už uvedených dôvodov najvyšší súd uzavrel, že sťažovateľom uplatňovaný dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) CSP nepovažoval za dôvodný, a preto dovolanie odmietol.

II.

Argumentácia sťažovateľa

13. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti dôvodí, že záver o nedôvodnosti dovolacieho dôvodu je nesprávny. Ku skutkovému stavu uvádza, že to bol práve on, ktorý sa návrhom zo 16. septembra 2014 domáhal obmedzenia spôsobilosti na právne úkony jeho matky ██████████

██████████. Tvrdí, že ██████████ sa obohacovala predajom nehnuteľností vo vlastníctve ██████████, a preto sťažovateľ vidí ako vadu konania to, že všeobecné súdy ██████████ odobrili za opatrovníčku.

14. Ďalej tvrdí, že s ohľadom na nedostatočné morálne predpoklady nebude môcť ██████████ nestranne zabezpečiť najlepší záujem ██████████. Poukazuje ďalej na uznesenie okresného súdu č. k. 11 Ps 23/2014-92 z 9. februára 2016, ktorým bola za procesnú opatrovníčku ██████████ ustanovená ██████████, teda tretia nestranná osoba, a to z dôvodu, že súd prvej inštancie považoval za preukázané, že práve iná osoba ako ██████████ bude môcť zabezpečiť jej nestranné zastupovanie.

15. Sťažovateľ s ohľadom na už uvedené tvrdí, že zo súdneho spisu muselo byť súdom zrejmé, že ██████████ pred ustanovením za opatrovníčku konala tak, že sa nemorálne priživovala z právnych úkonov, ktoré síce navonok uzavrela ██████████, avšak financie z toho plynúce si ponechala práve ██████████.

16. Uvedeným spôsobom podľa sťažovateľa neboli naplnené zákonné podmienky pre ustanovenie opatrovníčky, a to predovšetkým morálne predpoklady na vykonávanie tejto funkcie, keďže nebola bez pochybností vyriešená otázka vplyvu zo strany ██████████ na scudzenie majetku ██████████ a tiež zostala sporná skutočnosť týkajúca sa prisvojenia si peňažných prostriedkov po predaji týchto nehnuteľností. Nevyriešenie tejto podstatnej otázky zo strany vo veci konajúcich súdov pritom porušilo sťažovateľom označené práva.

17. Postup súdov, ktoré sa nezaoberali možnosťou ustanoviť za opatrovníčku ██████████ inú osobu v zmysle § 27 ods. 3 Občianskeho zákonníka, podľa sťažovateľa porušuje jeho práva, keďže nekorešponduje s preukázaným skutkovým stavom. Vo veci konajúci súd sa len uspokojil s výpoveďami samotnej ██████████, o ktorej prospech môže ísť pri ustanovení za opatrovníčku, a ██████████, ktorá, ako zo znaleckého posudku vyplýva, je ľahko ovplyvniteľná intelektovo zdatnejšími osobami a nekriticky prijíma inštrukcie od blízkych osôb.

18. Vzhľadom na skutočnosť, že námietky a návrhy na vykonanie dokazovania predkladané sťažovateľom vo veci konajúce súdy neakceptovali a vo svojich rozhodnutiach ich neakceptáciu ani riadne neodôvodnili, došlo podľa sťažovateľa k porušeniu jeho práva na spravodlivé súdne konanie a rovnosť účastníkov v konaní. Vykonaním navrhovaných dôkazov by podľa sťažovateľa bola preukázaná kolízia záujmov opatrovníčky a ██████████ ako opatrovanca. Vo veci konajúce súdy sa preto podľa sťažovateľa nevysporiadali so všetkými právne relevantnými skutočnosťami majúcimi vplyv na posúdenie vhodnosti ustanovenia ██████████ za opatrovníčku. Sťažovateľ preto namieta postup súdov, ktoré zamietli návrh na výsluch ██████████.

19. Za rozporné s jeho právami považuje sťažovateľ aj to, že súdy vôbec neskúmali, či predaj nehnuteľností riešila ██████████ so sestrou tak, ako to tvrdí opatrovníčka. Pokiaľ do predaja nehnuteľností nezasahovala, je tým s istotou preukázané, že nedokáže v dostatočnej miere poskytnúť ██████████ takú oporu, pomoc a ochranu, ako jej to vyplýva zo zákona, ako aj z morálneho hľadiska, keďže evidentne neurobila nič na ten účel, aby majetok svojej matky dostatočne ochránila, resp. nevykonala úkony v jej záujme v podobe zabránenia v nakladaní s týmto majetkom. Samotná opatrovníčka vo svojej výpovedi v konaní pred okresným súdom totiž

vypovedala, že peniaze z predaja domu, ktorý bol vo vlastníctve [REDACTED], si rozdelili s [REDACTED].

20. Vo veci konajúce súdy nedostatočne zistili skutkový stav veci, keď na podklade výpovede opatrovníčky o tom, že predaj pozemkov vo vlastníctve opatrovkyne zabezpečovala sestra opatrovkyne, jej výsluch nepovažovali za nevyhnutný. Neobjasnili tým významné skutočnosti, ktoré mohli výrazne ovplyvniť spôsob rozhodnutia vo veci ustanovenia opatrovníka, čím došlo k porušeniu základného práva na súdnu ochranu a práva na rovnosť účastníkov v konaní.

21. Najvyšší súd pochybil tým, že dovolanie odmietol. Ním vydané napadnuté uznesenie preto trpí vadou nezákonnosti z dôvodu porušenia práva sťažovateľa a zároveň aj [REDACTED] na spravodlivé súdne konanie a rozhodnutie.

22. Za rozporné so závermi znaleckého dokazovania považuje sťažovateľ aj tvrdenie vo veci konajúcich súdov, že bolo nevyhnutné zohľadniť aj vôľu opatrovkyne. Zo záverov znaleckého posudku totiž vyplýva, že [REDACTED] je výrazne závislá od názorov a postojov blízkych osôb, ktorých názory a postoje mechanicky preberá, pričom nekriticky prijíma inštrukcie z okolia. Ani touto podstatnou okolnosťou sa súdy nezaoberali.

23. Odôvodnenie napadnutého uznesenia najvyššieho súdu je v konkrétnych okolnostiach prípadu neakceptovateľné, keďže je tu daný rozpor skutkových zistení s právnymi závermi súdu, a preto je v kolízii s ústavnými princípmi.

24. Najvyšší súd je tak pri odôvodňovaní napadnutého uznesenia vo svojej argumentácii nekoherentný, keďže napadnuté uznesenie nie je konzistentné a argumenty najvyššieho súdu nie sú podporené preukázanými skutočnosťami a nepodporujú ani príslušný záver súdu o potrebe odmietnutia dovolania sťažovateľa.

25. Podrobením napadnutého uznesenia najvyššieho súdu prísnej konfrontácii s argumentmi sťažovateľa obsiahnutými v jeho dovolaní je zrejmé, že najvyšší súd nedal odpoveď na podstatné otázky a námietky spochybňujúce závery odvolacieho súdu v závažných a samotné rozhodnutie ovplyvňujúcich súvislostiach.

26. Sťažovateľovi bola zo strany najvyššieho súdu vydaním napadnutého uznesenia upretá možnosť domáhať sa svojho práva na nezávislom a nestrannom súde z dôvodu, že súd dospel k takým právnym záverom, ktoré sú v príkrom nesúlade so skutkovými zisteniami a z nich v žiadnej možnej interpretácii odôvodnenia napadnutého uznesenia nevyplývajú, pričom k porušeniu uvedených (základných) práv došlo výlučne v dôsledku svojvôle a takej interpretácie, ktorá je v extrémnom rozpore s princípmi spravodlivosti a rovnosti v súdnom konaní.

27. Priznanie primeraného finančného zadosťučinenia sťažovateľ požaduje z dôvodu, že v konkrétnych okolnostiach prípadu ide o konanie týkajúce sa základných práv, „keďže odobrením súčasného stavu zo strany súdu môže disponovať so všetkými prostriedkami ich matky [REDACTED] iba jeho sestra bez možnosti dohliadať na takúto aktivitu“.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

28. Podstatou ústavnej sťažnosti je namietané porušenie práv na súdnu ochranu, na rovnosť účastníkov v konaní (resp. rovnosť osôb pred súdom) a na spravodlivé súdne konanie zaručených ústavou, listinou, medzinárodným paktom, dohovorom a chartou, ku ktorým malo dôjsť napadnutým uznesením najvyššieho súdu v súvislosti s rozhodovaním o dovolaní sťažovateľa vo veci ustanovenia za opatrovníka v konaní o obmedzení spôsobilosti opatrovkyne na právne úkony. Sťažovateľ argumentuje nesprávnosťou záveru najvyššieho súdu o nedôvodnosti ním podaného dovolania a považuje napadnuté uznesenie najvyššieho súdu za neakceptovateľné z dôvodov obsiahnutých v bodoch 13 až 27 tohto uznesenia.

29. V úvode tejto časti odôvodnenia sa ústavný súd zaoberal predmetom ústavného prieskumu vymedzeného návrhom na rozhodnutie o ústavnej sťažnosti tak, ako ho formuloval samotný sťažovateľ. V súlade s § 45 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) je totiž ústavný súd viazaný rozsahom a dôvodmi návrhu na začatie konania, ak § 89 neustanovuje inak. Viazanosť ústavného súdu návrhom na začatie konania sa prejavuje predovšetkým vo viazanosti petitom návrhu na začatie konania, teda tou časťou ústavnej sťažnosti (v konaní podľa čl. 127 ústavy), v ktorej sťažovateľ špecifikuje, akého rozhodnutia sa od ústavného súdu domáha, čím zároveň vymedzí predmet konania pred ústavným súdom z hľadiska požiadavky na poskytnutie ústavnej ochrany. Vzhľadom na uvedené môže ústavný súd rozhodnúť len o tom, čoho sa sťažovateľ domáha v petite svojej ústavnej sťažnosti, a vo vzťahu k tomu subjektu, ktorý označil za porušovateľa svojich práv. Text uvedený mimo petitu pokladá ústavný súd za súčasť odôvodnenia ústavnej sťažnosti, ktorý nemôže doplniť petit (m. m. I. ÚS 316/09, I. ÚS 98/2011, II. ÚS 103/08, II. ÚS 154/09, III. ÚS 235/05, IV. ÚS 174/2011). Vzhľadom na uvedené skutočnosti namietané porušenie čl. 46 ods. 2 ústavy, ako aj „*práv a záujmov slabšej a ohrozenej strany v tomto konaní...*“ obsiahnuté iba v texte ústavnej sťažnosti posudzoval ústavný súd len ako súčasť argumentácie sťažovateľa.

30. Ústavný súd následne v súlade s § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavnú sťažnosť predbežne prerokoval, zisťoval pritom danosť dôvodov jej odmietnutia v súlade s § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde. Z § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde vyplýva, že úlohou ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti je tiež posúdiť, či táto nie je zjavne neopodstatnená.

31. V súlade s konštantnou judikatúrou ústavného súdu o zjavne neopodstatnenú ústavnú sťažnosť ide vtedy, keď namietaným postupom alebo namietaným rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, ktorých porušenie sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať takú, pri ktorej predbežnom prerokovaní ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, ktorej reálnosť by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, tiež napr. I. ÚS 4/00, II. ÚS 101/03, IV. ÚS 136/05, III. ÚS 198/07).

K namietanému porušeniu práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 47 ods. 2 charty:

32. Časť ústavnej sťažnosti týkajúcu sa namietaného porušenia práva zaručeného chartou napadnutým uznesením najvyššieho súdu ústavný súd odmietol ako zjavne neopodstatnenú.

33. Podľa čl. 51 ods. 1 charty sú ustanovenia charty určené členskými štátmi výlučne vtedy, ak vykonávajú právo Európskej únie. Podľa ustálenej judikatúry Súdneho dvora Európskej únie sa základné práva zaručené v právnom poriadku Európskej únie uplatnia vo všetkých situáciách, ktoré upravuje právo Európskej únie, avšak nie mimo týchto situácií. Pokiaľ teda určitá právna situácia nepatrí do pôsobnosti práva Európskej únie, nemôžu sa na akty členských štátov vzťahovať ani ustanovenia charty (porov. napr. rozsudok Súdneho dvora Európskej únie z 30. júna 2016 vo veci C-205/2015, Direcția Generală Regională a Finanțelor Publice Brașov proti Vasilemu Tomovi, Biroul Executorului Judecătoresc Horațiu-Vasile Cruduleci, body 23 a 24, ECLI:EU:C:2016:499, pozri aj II. ÚS 45/2017).

34. Z obsahu ústavnej sťažnosti ani z príloh k nej priložených podľa názoru ústavného súdu nevyplývajú žiadne dôvody na záver, že by najvyšší súd s prihliadnutím na predmet prejednávanej veci ustanovenia opatrovníka v konaní o obmedzení spôsobilosti na právne úkony aplikoval právo Európskej únie. Vzhľadom na uvedené skutočnosti ústavný súd ústavnú sťažnosť v časti namietaného porušenia práva podľa čl. 47 ods. 2 charty napadnutým uznesením najvyššieho súdu z dôvodu, že neexistuje okolnosť, ktorá by odôvodňovala domnievať sa, že predmet konania vo veci samej má súvislosť s právom Európskej únie, takže charta sa v konkrétnej veci aplikuje, odmietol v súlade s § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti.

K namietanému porušeniu práv na súdnu ochranu a na spravodlivé súdne konanie a na rovnosť účastníkov v konaní, resp. rovnosť osôb pred súdom podľa ústavy, dohovoru, listiny a medzinárodného paktu:

35. Ústavná ochrana základných práv a slobôd, ako aj ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z príslušnej medzinárodnej zmluvy je rozdelená medzi všeobecné súdy a ústavný súd v súlade s princípom subsidiarity vyplývajúcim z čl. 127 ods. 1 ústavy, podľa ktorého sú všeobecné súdy primárne zodpovedné za výklad a aplikáciu zákonov, ako aj za dodržiavanie základných práv a slobôd (čl. 144 ods. 1 a čl. 152 ods. 4 ústavy). Ústavný súd preto nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Skutkové a právne závery všeobecného súdu tak môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu len vtedy, ak by vyведенé závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (I. ÚS 13/00, m. m. I. ÚS 4/00, I. ÚS 17/01, II. ÚS 67/04, III. ÚS 581/2015).

36. Ústavný súd ďalej považuje za žiaduce v rámci formulovania všeobecných východísk, ktoré tvoria ústavnoprávny základ jeho rozhodovania o ústavnej sťažnosti sťažovateľa, zvýrazniť, rešpektujúc judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“), že jedným

z kľúčových princípov spravodlivého súdneho konania, ako ich garantuje čl. 6 ods. 1 dohovoru, je aj právo na náležité odôvodnenie súdneho rozhodnutia. Jeho obsahom je právo strany sporu na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré preskúmateľným spôsobom, jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany. Princíp spravodlivosti („fairness“) pritom zaväzuje súdy, aby pre svoje rozhodnutia poskytli dostatočné a relevantné dôvody (napr. III. ÚS 135/04, III. ÚS 198/05, III. ÚS 34/07). Potreba náležite odôvodniť súdne rozhodnutie je daná tiež vo verejnom záujme, pretože je jednou zo záruk, že výkon spravodlivosti nie je arbitrárny, neprehľadný a že rozhodovanie súdu je kontrolovateľné verejnosťou (IV. ÚS 296/09).

37. Z judikatúry ústavného súdu ďalej vyplýva, že všeobecný súd nemusí rozhodovať v súlade so skutkovým a s právnym názorom účastníka konania (či strany sporu), je však povinný na zákonom predpokladané a umožnené procesné úkony účastníka primeraným, zrozumiteľným a ústavne akceptovateľným spôsobom reagovať v súlade s platným procesným právom (m. m. IV. ÚS 252/04, IV. ÚS 329/04, IV. ÚS 340/04, III. ÚS 32/07).

38. Právo na súdnu ochranu sa v civilnom konaní účinne zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za ktorých splnenia civilný súd môže konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania pred civilným súdom vrátane dovolacích konaní (m. m. II. ÚS 581/2017). V dovolacom konaní iniciovanom sťažovateľom ako dovolateľom procesné podmienky upravoval v čase podania dovolania § 419 a nasl. CSP.

39. Z konštantnej judikatúry ústavného súdu ďalej vyplýva, že samotná otázka posúdenia podmienok pre uskutočnenie dovolacieho konania vrátane posúdenia otázky prípustnosti dovolania patrí do výlučnej právomoci najvyššieho súdu ako dovolacieho súdu. Inými slovami, posúdenie tejto otázky je vecou zákonnosti a jej vyriešenie v súlade s ustanoveniami Civilného sporového poriadku, ktoré v zmysle čl. 46 ods. 4 ústavy majú ustanovovať podrobnosti o realizácii základného práva na súdnu ochranu vyplývajúceho z čl. 46 ods. 1 ústavy, v konečnom dôsledku nemôže viesť k záveru o porušení označeného práva sťažovateľa (m. m. III. ÚS 450/2017).

40. Vo vzťahu k označenému právu na rovnosť účastníkov v konaní (rovnosť osôb pred súdom) ústavný súd zdôrazňuje, že táto sa prostredníctvom čl. 47 ods. 3 ústavy zabezpečuje vytvorením rovnakých procesných možností na uplatnenie ich práv a plnenie ich povinností. Podstata tejto ústavnej zásady spočíva v tom, že strany civilného konania, resp. účastníci konania majú rovnaké procesné práva a povinnosti, ktoré uplatňujú a plnia za rovnakých procesných podmienok bez zvýhodnenia alebo diskriminácie niektorej z procesných strán. Nerozhoduje procesné postavenie alebo procesná pozícia účastníka konania (m. m. II. ÚS 35/02, IV. ÚS 126/09, IV. ÚS 51/2020)

41. V zmysle už prezentovaných záverov sa ústavný súd pri posúdení namietaného porušenia práv zaručených ústavou, listinou, dohovorom a medzinárodným paktom napadnutým uznesením najvyššieho súdu sústredil a zameril na posúdenie otázky, či sa najvyšší súd s právne relevantnou argumentáciou sťažovateľa, ktorú uplatňoval v podanom dovolaní proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, vysporiadal adekvátne a preskúmateľne a či má súdom zvolená interpretácia aplikovaných právnych noriem ústavnoprávne akceptovateľný charakter.

42. V kontexte zásadnej námietky sťažovateľa, ktorou brojí proti postupu súdov nižších súdov o nevykonaní sťažovateľom navrhovaného dôkazu výsluchom svedkyne, ktorú najvyšší súd

nepovažoval za dôvodnú pre záver o prípustnosti a zároveň dôvodnosti dovolania podľa § 420 písm. f) CSP, ústavný súd zdôrazňuje, že vo veci sp. zn. II. ÚS 168/2019 zovšeobecnil, že „ak všeobecný súd nevykoná dôkaz navrhovaný stranou konania, hoci tento má preukazovať takú medzi stranami konania spornú skutkovú okolnosť, ktorá je pre meritórne posúdenie žalobného nároku významná, či dokonca rozhodujúca, znemožní tým strane konania uskutočňovať jej patriace procesné práva v takej miere, že dôjde k porušeniu práva na spravodlivý proces. Znamená to vo svojich dôsledkoch aj porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy.“.

43. Z podstatných častí napadnutého uznesenia (bod 7 tohto uznesenia) pritom podľa názoru ústavného súdu vyplýva ústavne udržateľný záver najvyššieho súdu o tom, že v súvislosti s posúdením návrhu sťažovateľa na vykonanie dôkazu výsluchom svedkyne v konkrétnych okolnostiach veci zo strany okresného súdu nevidel ústavnú neakceptovateľnosť, ktorá by mala za následok porušenie označených práv. Správne poukázal na to, že okresný súd vo veci rozhodol procesným uznesením, pričom návrh zamietol s prihliadnutím na charakter konania, závery znaleckého dokazovania, ako aj výsledky ďalšieho dokazovania.

44. Ústavný súd ďalej poukazuje aj na závery obsiahnuté v rozhodnutí odvolacieho súdu preskúmanom v dovolacom konaní (rozsudok krajského súdu z 23. apríla 2020), s ktorým sa najvyšší súd napadnutým uznesením stotožnil. Sťažovateľ totiž totožnú námietku týkajúcu sa nevykonania dôkazu vzniesol aj v rámci odvolacieho konania, pričom krajský súd v reakcii na ňu uviedol, že navrhnutý dôkaz nie je spôsobilý priniesť ďalšie relevantné skutkové zistenia v danej právnej veci o ustanovenie hmotnoprávneho opatrovníka. Podľa názoru krajského súdu totiž uvedený dôkaz nebol potrebný na zistenie rozhodujúcich skutočností v konaní o ustanovenie hmotnoprávneho opatrovníka, keďže by tým došlo k prekročeniu rámca predmetného konania (bod 41 rozsudku krajského súdu z 23. apríla 2020).

45. S prihliadnutím na dosiaľ uvedené skutočnosti preto ústavný súd zastáva názor, že v súvislosti so zamietnutím návrhu na vykonanie dôkazu k postupu, ktorý by dovoľoval prijať záver o porušení sťažovateľom označených práv na súdnu ochranu či na rovnosť účastníkov v konaní, nedošlo. Ústavný súd v tejto súvislosti prihliadal aj na konštantnú judikatúru ESLP, v súlade s ktorou do obsahu práva na spravodlivé súdne konanie patrí aj povinnosť všeobecného súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a dôkaznými návrhmi strán (avšak) s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie (rozhodnutie ESLP vo veci Kraska proti Švajčiarsku z 19. 4. 1993, sťažnosť č. 13942/88, bod 30).

46. K námietke sťažovateľa, ktorou tento poukazoval na ustanovenie [REDAKOVANÉ] ako opatrovníčky v konaní pred všeobecnými súdmi, najvyšší súd správne poukázal na rozdiely v inštitútoch hmotnoprávneho a procesnoprávneho opatrovníctva, keď v podstatnom uviedol, že účelom inštitútu procesnoprávneho opatrovníctva je zaistiť nestrannosť rozhodovania vo veci ustanovenia hmotnoprávneho opatrovníka, a to predovšetkým z dôvodu možnej kolízie záujmov medzi navrhovateľom a tým, o koho obmedzenie spôsobilosti ide (k tomu pozri argumentáciu obsiahnutú v bode 11 tohto uznesenia). Z uvedených dôvodov je preto námietka sťažovateľa, ktorou poukazoval na skutočnosť, že procesným opatrovníkom bola osoba rozdielna od príbuzného, pre posúdenie veci ustanovenia hmotnoprávneho opatrovníka nedôvodná.

47. Navyše samotný zákon (§ 27 ods. 3 Občianskeho zákonníka) vychádza z režimu uprednostnenia osoby blízkej opatrovancovi pri ustanovovaní hmotnoprávneho opatrovníka s tým, že iná osoba ako

osoba blízka opatrovancovi alebo orgán miestnej správy, prípadne jeho zariadenie prichádzajú do úvahy až v prípade, že za opatrovníka nemôže byť ustanovený príbuzný.

48. Okrem už uvedeného vzájomný vzťah opatrovníka a opatrovanca má nielen svoj právny, ale zároveň aj osobný rozmer pretavujúci sa do prejavov záujmu o opatrovanca vrátane výkonu osobnej starostlivosti o neho. Existencia tejto výlučne osobnej dimenzie je pritom nevyhnutným predpokladom riadneho plnenia zákonných povinností opatrovníka.

49. Zdôrazňovaná osobná dimenzia vzájomného vzťahu opatrovníka a opatrovanca nachádza pritom svoje vyjadrenie aj v prejave vôle opatrovanca ako osoby, o ktorej obmedzenie spôsobilosti ide a v ktorej prospech sa o opatrovníctve rozhoduje. Aj napriek skutočnostiam, na ktoré poukazuje samotný sťažovateľ (bod 22 tohto uznesenia), je totiž v takomto type konania výsluch osoby, o ktorej obmedzení spôsobilosti sa koná, obligatórny [§ 243 ods. 1 Civilného mimosporového poriadku (ďalej aj „CMP“)] s výnimkou prípadu, keď je výsluch na ujmu jej zdravotného stavu (§ 243 ods. 2 CMP). Samotná realizácia tohto výsluchu sa uskutočňuje spôsobom, ktorý je vhodný a primeraný s ohľadom na zdravotný stav takejto osoby (§ 243 ods. 2 CMP). Keďže konanie vo veci obmedzenia spôsobilosti na právne úkony je obligatórne spojené s konaním o ustanovení opatrovníka (§ 248 ods. 1 CMP), už citované ustanovenia Civilného mimosporového poriadku možno vzťahovať aj na konanie o ustanovení opatrovníka. Leitmotívom oboch konaní je teda nepochybne ochrana záujmov a práv fyzickej osoby, ktorá si nemôže svoje právne záležitosti zaobstaráť sama buď vôbec, alebo si ich nemôže zaobstaráť dostatočným spôsobom, aj preto má výsluch osoby, o ktorej obmedzenie spôsobilosti ide, svoje nezastupiteľné miesto. Vôľu takejto osoby a význam jej postojov pre rozhodnutie vo veci nadväzujúceho ustanovenia opatrovníka pritom nemožno spochybňovať len izolovaným vyňatím časti znaleckého posudku, z ktorej vyplýva výrazná závislosť osoby, o ktorej obmedzenie spôsobilosti ide, od názorov a postojov blízkych osôb.

50. Na podklade dosiaľ uvedeného a preskúmaním napadnutého rozhodnutia ústavný súd dospel k záveru, že najvyšší súd v danom prípade postupoval v medziach svojej právomoci, dovolanie sťažovateľa riadne preskúmal, dospel k právnomu záveru o nedôvodnosti podaného dovolania a rozhodol o ňom spôsobom, ktorý mu Civilný sporový poriadok prostredníctvom § 447 písm. c) výslovne umožňuje. Najvyšší súd v dôvodoch napadnutého uznesenia odpovedá na východiskové námietky uplatnené v dovolaní sťažovateľa ústavne akceptovateľným spôsobom, pričom jeho odôvodnenie obsiahnuté v napadnutom uznesení nemožno považovať za svojvoľné ani za zjavne neodôvodnené a nevyplýva z neho ani taká aplikácia príslušných procesnoprávných a hmotnoprávných noriem, ktorá by bola popretím ich podstaty a zmyslu. Vysporiadaním sa s jednotlivými dovolacími námietkami sťažovateľa nedošlo ani k postupu, ktorý by bolo možné kvalifikovať ako porušujúci princíp rovnosti sťažovateľa ako účastníka predmetného konania.

51. Skutočnosť, že sťažovateľ sa s právnym názorom najvyššieho súdu nestotožňuje, nepostačuje na prijatie záveru o porušení práva na súdnu ochranu a na spravodlivý súdny proces. Stabilná rozhodovacia činnosť ústavného súdu (m. m. II. ÚS 4/94, II. ÚS 3/97) vychádza z názoru, že nemožno právo na súdnu ochranu stotožňovať s procesným úspechom, z čoho vyplýva, že všeobecný súd nemusí rozhodovať v súlade so skutkovým a s právnym názorom účastníkov konania vrátane ich dôvodov a námietok (m. m. II. ÚS 465/2017).

52. Keďže z ústavnoprávneho hľadiska niet žiadneho dôvodu, aby sa spochybňovali závery napadnutého uznesenia najvyššieho súdu, ústavný súd, prihliadajúc na čiastkové závery, hodnotí námietky sťažovateľa o porušení čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 3 ústavy, čl. 36 ods. 1 a čl. 37 ods. 3 listiny, čl. 14 ods. 1 medzinárodného paktu a čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením najvyššieho súdu (argumentácia v časti II tohto uznesenia) ako zjavne neopodstatnené, čo je dôvodom na odmietnutie ústavnej sťažnosti sťažovateľa podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

53. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti sa ústavný súd ďalšími návrhmi sťažovateľa uvedenými v petite jeho ústavnej sťažnosti nezaoberal, keďže rozhodovanie o nich je podmienené vyslovením porušenia základného práva alebo slobody podľa ústavy alebo ľudského práva alebo základnej slobody podľa kvalifikovanej medzinárodnej zmluvy, k čomu v tomto prípade nedošlo.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 6. júla 2021

Libor Duľa
predseda senátu